

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СІМЕЙНЕ ПРАВО»

Рівень вищої освіти	Бакалавр
Освітня програма	Право
Заняття:	3-й семестр (5,6 чверть) 2020-2021 н.р.
Лекції	2 години на тиждень згідно розкладу
Семінарські	1 година на тиждень згідно розкладу
Кількість кредитів	3
Мова викладання	Українська

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Махова Лілія Олексіївна
Наукова ступінь	-
Наукове звання	-
Посада	старший викладач кафедри цивільного, господарського та екологічного права НТУ «Дніпровська політехніка»
Контакти	моб: 095-368-01-05, 067-918-73-19
E-mail	mahova_liliya@i.ua Makhova.L.O@nmu.one
Профайл	http://cgp.nmu.org.ua/ua/vykl.php
Персональна сторінка	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=4Eox8y8AAAAJ
Консультації	ауд.10/314, 2 години на тиждень (згідно графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри)
Місце	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», кафедра цивільного, господарського та екологічного права. 49005, м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, 19; 10 корпус, 3 поверх, ауд. 314.
Онлайн-консультації	електронна пошта (щоденно, окрім вихідних і святкових днів) mahova_liliya@i.ua Makhova.L.O@nmu.one

1. Анотація до курсу

Вивчення курсу «Сімейне право» дозволяє визначити актуальні проблеми теоретичного та практичного характеру сучасного сімейного права України, виявити недосконалість правового регулювання сімейних відносин, дослідити основні прийоми і способи вирішення правозастосовних проблем у досліджуваній сфері відносин, виробити навички щодо правового аналізу та наукового обґрунтування напрямів удосконалення діючого сімейного законодавства України.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право» полягає: в оволодінні навичками використання державної мови й правничої термінології у професійній діяльності в сфері сімейних відносин; засвоєнні студентами необхідного обсягу систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, що формують юридичне мислення у сімейних відносинах; набутті умінь і навичок щодо застосування теоретичних правових знань у практичних ситуаціях, а також знань щодо самостійної роботи, необхідних для подальшого поглиблення й своєчасного оновлення професійних юридичних знань, умінь і навичок, формування правосвідомості та правової культури у сфері сімейних відносин.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право» є:

- набуття студентами таких знань та навичок, які дозволять йому на основі теорії проаналізувати і знайти рішення щодо будь-яких сімейно-правових спорів;
- знати та вміти аналізувати загальні положення та сфери дії сімейного законодавства, застосовувати положення законодавства для вирішення сімейно-правових спорів;
- проводити ґрунтовний юридичний аналіз конкретних життєвих ситуацій, які виникають в сім'ї;
- складати проекти сімейно-правових договорів, окремих звернень громадян до державних та судових органів.

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні та адекватний відбір змісту навчальної дисципліни за цим критерієм.

Завдання курсу:

- вивчення системи чинного сімейного законодавства та проблем його розвитку;
- розуміти зміст та особливості сучасних проблем правового регулювання сімейних відносин;
- оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку;

- засвоїти основні правові механізми вирішення проблем сімейного права теоретичного та практичного характеру;
- набуття навичок застосування сімейного законодавства у практиці правозахисної, правозастосовної, наукової та іншої діяльності;
- формування у студентів наукового світогляду і правової культури, які сприятимуть вибору правильної поведінки у сучасному світі.

3. Результати навчання

Орієнтуватися в особливостях правового регулювання сімейно-правових відносин.
Своєчасно визначати проблеми правового регулювання сімейно-правових відносин і, керуючись нормами діючого законодавства України, вирішувати питання захисту прав та інтересів суб'єктів сімейного права.
Тлумачити чинне сімейне законодавство та правильно застосовувати його при вирішенні практичних завдань, аргументуючи власну точку зору щодо прийнятого рішення
Застосовувати набуті знання у різних сімейно-правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.
Складати проекти необхідних актів застосування сімейного права відповідно до правового висновку зробленого у різних сімейно-правових ситуаціях.
Вирішувати сімейно-правові спори, що можуть виникати під час перебування у сімейно-правових відносинах.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ	
1. Поняття, предмет, методи, принципи сімейного права. сімейного законодавства.	Джерела
2. Сімейні правовідносини.	
3. Шлюб. Недійсність шлюбу.	
4. Припинення шлюбу. Режим окремого проживання подружжя.	
5. Особисті немайнові правовідносини подружжя	
6. Правовий режим майна подружжя.	
7. Шлюбний договір.	
8. Зобов'язання подружжя по утриманню	
9. Визначення походження дітей	
10. Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей	
11. Майнові правовідносини батьків та дітей	
12.Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: усиновлення, опіка та піклування.	

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ відповідно до тем прочитаних лекцій
1. Історія розвитку сімейного права та сімейного законодавства. Поняття та джерела сімейного законодавства України
2. Шлюб та сім'я. Недійсність шлюбу. Припинення шлюбу. Режим окремого проживання подружжя.
3. Особисті і майнові правовідносини подружжя.
4. Особисті правовідносини батьків та дітей.
5. Майнові правовідносини батьків та дітей.
6. Інші форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування: патронат, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Спеціально обладнана проектором аудиторія 10/310 для проведення лекційних та семінарських занять.

Для навчання необхідно мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс 365.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
0-59	Незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	Засоби діагностики	Процедури	засоби діагностики	процедури
Лекції	Контрольні завдання за кожною темою	Виконання завдань під час лекцій	диф.залік	визначення середньозваженого результату поточних контролів; надання відповідей під час заліку
Семінари	Контрольні завдання за кожною темою	Виконання завдань під час семінарських занять		
	або індивідуальні завдання	Виконання завдань під час самостійної роботи		

6.3. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності за оцінки за роботу на семінарських заняттях (оцінюється 5 занять, участь у занятті максимально може принести здобувачу вищої освіти 10 балів). Отримані бали на семінарських заняттях та бали за самостійну роботу (максимально 20 балів) додаються до оцінки з підсумкової (тестової) роботи в кінці семестру (30 балів) та є підсумковою оцінкою за вивчення навчальною дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Диференційований залік відбувається у письмовій формі, складається з 20 тестових запитань. Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 5 балів. Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100

6.4. Критерії оцінювання за роботу на семінарських заняттях:

Семінарські заняття оцінюються максимально у 10 балів кожне, причому:
10 балів – відповідність еталону, наведення прикладів з додаткової літератури;
8 бали – відповідність еталону, правильна мова викладення матеріалу;

6 бали – відповідність еталону, помилки в граматиці та/або орфографії;
4 бали – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;
2 бали – наявність текстової відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;
0 балів – відсутність відповіді.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність студентів є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі).

У разі порушення студентом академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Студенти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком студента є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Офіс-365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком студента є робота з дистанційним курсом «Сімейне право» (www.do.nmu.org.ua)

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для студентів денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності студент має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо студент захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і

навчатися за допомогою дистанційної платформи. Студентам, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших студентів, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність або в період епідемій) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за графіком, погодженим з викладачем.

7.5. Бонуси. Студенти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.6. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії студентам буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Сімейне право».

8. Ресурси і література:

НОРМАТИВНІ АКТИ

Міжнародно-правові акти

1. Загальна декларація прав людини. Документ Організації Об'єднаних Націй, прийшлий і проголошений Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.
2. Конвенція про захист прав людини та основних свобод. Рим, 4 листопада 1950 року. Ратифіковано Законом України від 17.07.97 р.
3. Копенгагенська декларація про соціальний розвиток. Документ від 1 січня 1995 р.
4. Європейська соціальна хартія. Страсбург, 3 травня 1996 р.
5. Європейська конвенція про громадянство. Документ Ради Європи, Страсбург, 6 листопада 1997 р.
6. Конвенція про правову допомогу та правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах. Міжнародна угода від 22 січня 1993 р.
7. Віденський Міжнародний план дій з проблем старіння. Документ Організації Об'єднаних Націй, Відень, 5-6 серпня 1982 р.
8. Конвенція про права дитини. Документ Організації Об'єднаних Націй, схвалено на 44-й сесії Генеральної Асамблеї ООН, резолюція 44/25 від 20 листопада 1989 р.
9. Європейська конвенція про здійснення прав дітей. Страсбург, 25 січня 1996 р.
10. Декларація про соціальні і правові принципи, що стасуються захисту і благополуччя дітей, особливо при передачі дітей на виховання і їхнє

- усиновлення на національному і міжнародному рівнях. Прийнята резолюцією 41/85 Генеральної Асамблеї від 3 грудня 1986 року.
11. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення. Документ Ради Європи, прийнятий сесією Гаазької конференції з міжнародного приватного права 29 травня 1993 р.
  12. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми. Документ Ради Європи, Люксембург, 20 травня 1980 року.
  13. Конвенція про стягнення за кордоном аліментів. Документ Організації Об'єднаних Націй від 20 червня 1956 р.
  14. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Документ Організації Об'єднаних Націй від 18.12.1979 р.
  15. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Документ Організації Об'єднаних Націй від 16.12.1966 р.
  16. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Документ Організації Об'єднаних Націй від 16.12.1966 р.
  17. Європейська Конвенція про усиновлення дітей (переглянута). Україна підписала 27.11.2008 р. Дата ратифікації 15.02.2011 (із застереженням).

Національне законодавство

1. Конституція України від 28.06.1996 р.
2. Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 20.06.1956 р.
3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461.
5. Цивільний процесуальний кодекс України 18.03.2004 р.
6. Закон України від 26.04.2001 року «Про охорону дитинства».
7. Закон України від 08.09.2005 року «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».
8. Закон України від 13.01.2005 року «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».
9. Закон України від 02.06.2005 року «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей».
10. Закон України від 1.07.2010 року «Державну реєстрацію актів цивільного стану».
11. Закон України від 11.12.2003 року «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні».
12. Закон України від 02.09.1993 року «Про нотаріат».
13. Закон України від 15.11.2001 року «Про попередження насильства в сім'ї».
14. Закон України від 20.09. 2011 року «Про протидію торгівлі людьми».
15. Закон України «Про ратифікацію Європейської Конвенції про усиновлення дітей (переглянута) від 15.02.2011 р. № 3017-IV.
16. Закон України «Про судовий збір».

17. Закон України від 23.06.2005 р. «Про міжнародне приватне право».
18. Закон України від 20.07.2006 р. «Про приєднання України до Конвенції про стягнення аліментів за кордоном».
19. Порядок стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договір про надання правової допомоги, затверджений постановою Кабінету Міністрів України.
20. Інструкція щодо порядку стягнення аліментів за кордоном, затверджена Наказом Міністерства юстиції України від 29.12. 2006 р.
21. Інструкція про порядок реєстрації актів громадянського стану в дипломатичних представництвах та консульських установах України, затверджена наказом Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України від 23.05.2001 р.
22. Типове положення про відділ державної реєстрації актів цивільного стану районного, районного у місті, міського (міста обласного значення), міськрайонного управління юстиції, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 17.04.2002 р.
23. Положення про порядок надання Центральним відділом реєстрації шлюбів м. Києва з державним Центром розвитку сім'ї додаткових платних послуг правового та технічного характеру громадянам та організаціям, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 27.04.2004 р.
24. Декларація про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок, затверджена постановою Верховної Ради України від 05.03.1999 року.
25. Декларація про загальні засади державної молодіжної політики України від 15.12.1992 р.
26. Концепція державної сімейної політики, затверджена постановою Верховної Ради України від 17.09.1999 року.
27. Порядок здійснення добровільного медичного обстеження осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 р.
28. Положення про дитячий будинок сімейного типу, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р.
29. Положення про прийомну сім'ю, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р.
30. Перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.02.1993 р.
31. Порядок стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договір про подання правової допомоги, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 р.
32. Порядок розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові) фізичної особи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 р.

33. Про затвердження правил внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та аналювання, затверджені наказом Міністерства юстиції України 21.01.2011 р. № 96/5.
34. Правила державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 18.10.2000 р.
35. Правила опіки та піклування, затверджені наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 р.
36. Порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 р.
37. Умови та порядок штучного запліднення та імплантації ембріона (ембріонів) та методів їх проведення, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 04.02.1997 р.
38. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2004 р.
39. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини» від 25.03.2006 р. № 367.
40. Постанови КМУ від 8.10.2008 р. N 905 (діє з 1.12.2008 р.) Про затвердження порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антокольська М.В. Лекції з сімейного права. - К., 2018р.
2. Антошкіна В. Договірне регулювання відносин з надання утримання між подружжям (колишнім подружжям)// Право України. - 2019. - №14.
3. Бикова О.Ю. Інститут заручин за Сімейним кодексом України// Молодь у юридичній науці. - Хм., 2018.
4. Васильєв С. Припинення шлюбу: історико-правовий аспект// Право України. - 2018. - № 2.
5. Ватрас В. Правова природа таємниці усиновлення// Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - 2018. - Спецвипуск.
6. Ватрас В. Суб'єктний склад правовідносин щодо імплантації ембріона дитини жінці із генетичного матеріалу подружжя// Проблеми державотворення і захисту прав людини. Матеріали ІХ регіональної науково-практичної конференції. - Л., 2018.
7. Ватрас В. А. До питання про поняття сімейних правовідносин// Молодь у юридичній науці. - Хм., 2019.
8. Гаспарян А.С., Атрохова Е.С. Брачний контракт. Гарантія сімейного щастя. - Ростов н/ Д.: «Фенікс», 2014. - 288с.
9. Гурська Т. Охорона здоров'я і репродуктивні права жінок (цивільно-правовий аспект)// підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 2.

10. Дзера О. Деякі проблеми врегулювання відносин власності подружжя в новому Сімейному кодексі України// Юридична Україна. - 2018. - № 1.
11. Євко В.Ю. Порядок створення дитячого будинку сімейного типу// Тези наукових доповідей до конференції, присвяченої світлій пам'яті проф. О. А. Пушкіна. - Х., 2016.
12. Жилінкова І.В. Поняття сім'ї в праві// Вісник університету внутрішніх справ. - 2015. - № 10.
13. Зілковська Л.М. Правове регулювання усиновлення в Україні. Автореферат дис. канд. юрид. наук. - К., 2012.
14. Кидалова А. Обов'язки та права батьків щодо виховання та розвитку дитини: окремі проблеми// Право України. - 2014. - № 3.
15. Колісниченко З. Узгодження законодавства України з вимогами Конвенції ООН про права дитини - вимога часу// Право України. - 2017. - № 6.
16. Короткова Л., Віхров О. Сімейне право України (історичний огляд)// Право України. - 2014. - № 11-12.
17. Красицька Л. Визначення походження дітей за новим сімейним законодавством України// Проблеми державотворення і захисту прав людини. Матеріали ІХ регіональної науково-практичної конференції. - Л., 2013.
18. Левківський Б. К. Деякі аспекти законодавчого регулювання сімейних відносин у новому Сімейному кодексі України// Молодь у юридичній науці. - Хм., 2013.
19. Лепех С. М. Договір патронату за Сімейним кодексом України 2002 року// Нотар. - 2005. - № 3-4.
20. Лепех С.М. Інститут сепарації: проблеми застосування// Право України. - 2003. - № 3.
21. Лепех С.М. Прийомна сім'я як форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування// Вісник Львівського національного університету. - 2005. - № 41.
22. Миронова Г. Моральні засади Сімейного кодексу України// Право України. - 2004. - № 4.
23. Москалюк В.Ю. Дитячий будинок сімейного типу як форма влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування (цивільно-правовий аспект). Автореферат дис. канд. юрид. наук. - Х., 2003
24. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України/ За ред. Ю.С. Червоного. - К.: Істина, 2003. - 464с.
25. Олійник О. Розвиток шлюбно-сімейного права в Київській Русі// Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - 2002. - Спецвипуск.
26. Павлова Л. Реалізація природного права на шлюб, сім'ю, материнство та батьківство// Право України. - 2014. - № 11.
27. Пігач Я.М. Сімейно-шлюбне законодавство на Україні після революції// Радянське право. - 1990. - № 7.
28. Примак В. Підстави й умови виникнення аліментних зобов'язань за новим Сімейним кодексом України// Юридична Україна. - 2003. - № 1.

29. Реліч В. Деякі аспекти усиновлення українських дітей громадянами США// Право України. - 2004. - № 5.
30. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар. - К., 2003.
31. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: погляд у майбутнє// Право України. - 2001. - № 2.
32. Ромовська З.В. Українське сімейне право: Підручник для студентів вищих навчальних закладів.-К.: Правова єдність, 2009 р.
33. Сенік С. В. Право дітей на аліменти// Нотар. - 2004. - № 2.
34. Сімейне право України: Підручник/ За ред. Гопанчука В.С. - К.: Істина, 2002. - 304с.
35. Сімейне право України: Підручник/ Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 264с.
36. Сімейне право України: Підручн./ За ред.. Ю.С. Червоного.- К.: Істина, 2004 р.
37. Ульяненко О.О. Порядок і умови укладення шлюбного договору (контракту)// Підприємництво, господарство і право. - 2003. - № 4.
38. Фурса С. Шлюбний контракт в нотаріальному процесі// Право України. - 2002. - № 5.
39. Фурса С., Драгневич Л. Поняття сім'ї, родини і фактичних шлюбних відносин// Юридична Україна. - 2003. - № 1.
40. Явор О.А. Функції шлюбного контракту в сімейному праві України. Автореферат дис. канд. юрид. наук. - К., 1996.
41. Чумаченко Г. Сімейний кодекс України - інтеграція до системи загальнолюдських цінностей// Юридичний журнал. - 2013. - № 8.
42. Дякович М.М. Правовий режим майна подружжя / М.М. Дякович // Довідник нотаріуса. - 2018. - № 2. - С 15-16.
43. Войнаровська О. Поняття та правові наслідки конкубінату / О. Войнаровська // Юридичний журнал. - 2009. - № 2. - С 23-24.
44. Красицька Л. Про поняття батьківських прав //Право України, 2012. №8.- С.227-233.
45. Юровська Г. Проблемні питання застосування Сімейного Кодексу України у судовій практиці //Право України, 2013. №10.
46. Оверчук С.В. Розвиток ювенальної юстиції в Україні в контексті реалізації принципів спеціалізації судів //Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право».- 2014.-№2(10).
47. Шевченко А. Становлення та розвиток основних інститутів українського шлюбно-сімейного права Х-ІХ ст.ст. Монографія /А. Шевченко, В. Озель.- Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД»,2015.-292.
48. Чернега В.М. Морально-правові принципи в сімейному праві України. - Дисертація канд. юрид. наук: 12.00.03, Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2015.- 200 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

www.rada.gov.ua

www.kmu.gov.ua

www.bank.gov.ua

www.president.gov.ua

www.court.gov.ua